

Ondernemersfonds Harlingen

Contourennotitie

*Aart van Bochove
Fianne de Boer
Rob Manders*

*Adviseur/penvoerder, Blaauwberg
Adviseur/penvoerder, Blaauwberg
Adviseur, Blaauwberg*

19 oktober 2023

Waarom een Ondernemersfonds in Harlingen?

Harlingen heeft als kleine gemeente de herindelingsgolf doorstaan die door Fryslân rolde. Dat is mede te danken aan een sterke en gevarieerde economie. Het oude centrum en de haven, in combinatie met industrie en ook een deel verzorgende economie met een streekfunctie, zorgt voor economische en sociale veerkracht en voor financiële weerbaarheid. Zo bezien is een sterke en samenhangende economie een groot publiek belang voor Harlingen. Dat spreekt niet vanzelf. Noordwest-Fryslân is economisch en demografisch kwetsbaar. Niet voor niets hebben Harlingen en Waadhoeke recent een 'Regiodeal' met het Rijk kunnen afsluiten. Zo'n deal geeft aan dat er dynamiek is en kansen zijn, maar ook dat de regio aan de bak moet.

De overheid kan het niet alleen doen. Het wordt voor de ontwikkeling van de lokale economie steeds belangrijker dat ondernemers goed georganiseerd zijn. Bedrijven staan in toenemende mate voor de opgave om een gezamenlijke verantwoordelijkheid te dragen voor een veilige, schone en goed onderhouden omgeving, voor mobiliteit en bereikbaarheid, voor goede promotie, voor verduurzaming en de energietransitie, voor een goed acquisitieklimaat, goede relaties met het onderwijs en voor talloze andere zaken. Een sterke organisatiegraad, gezamenlijke voorzieningen en een goed woordvoerderschap namens het bedrijfsleven zijn onderdeel geworden van het vestigings- en concurrentieklimaat.

Die vaststelling heeft de afgelopen vijftien jaar geleid tot honderden lokale initiatieven. Die zijn allemaal begonnen met het scheppen van een structurele financiële positie onder controle van ondernemers, via een Ondernemersfonds, een Reclamebelasting of een Bedrijfsinvesteringszone (BIZ). Het vermogen om gezamenlijke investeringen te kunnen doen - hoe beperkt in financieel volume ook maar - en meerjarig vooruit te kunnen blikken, blijkt veel slagkracht en organisatiekracht toe te voegen aan lokale ondernemersorganisaties.

Er zijn enkele gevestigde ondernemersverbanden in Harlingen: Ondernemend Harlingen (binnenstad), Ondernemersvereniging Oostpoort, en de Harlingen Seaport Business Association in de industriehaven. Deze werken op basis van vrijwillig lidmaatschap en lopen daarom aan tegen 'freeriders': een (groot) deel van de ondernemers in het gebied betaalt niet mee, maar profiteert wel van de inspanningen van het collectief. Daarnaast blijft er werk liggen, bijvoorbeeld het beter beveiligen van de industrieterreinen, het aanpakken van ondermijnende criminaliteit en het overdragen van (een deel van) de citymarketing van de gemeente naar de ondernemers.

Er is eerder geprobeerd niet-vrijblijvende financiering voor gezamenlijke activiteiten van ondernemers in te stellen in de vorm van een reclamebelasting voor de binnenstad. Op basis van die ervaring, zou kunnen worden gekeken naar de mogelijkheden voor heel Harlingen. Helaas is de reclamebelasting door een juridische bezwaarprocedure gesneuveld. Dat was reden om verder te kijken.

Eind vorig jaar heeft het bestuur van Ondernemend Harlingen kennisgenomen van de opties van een gemeentebreed ondernemersfonds via contacten uit Terschelling, Súdwest-Fryslân, en Leeuwarden, die allen al jaren over een fonds beschikken.

Ondernemend Harlingen heeft het instrument van een fonds voorgelegd aan woordvoerders van enkele bedrijventerreinen. De respons was aanleiding om het concept van het fonds voor te leggen aan de Gemeente Harlingen. Het College van B&W heeft inmiddels besloten het initiatief te steunen. Daarmee komen we op dit document: een contourennotitie ter ondersteuning van de verkenning naar een mogelijk Ondernemersfonds Harlingen.

In het vervolg van deze notitie dragen we materiaal aan om het gesprek over het ondernemersfonds in Harlingen te begeleiden. We starten met een compact overzicht over de techniek van het fonds: hoe werkt het, wat zijn de voordelen en wat zijn de ervaringen elders in het land. Vervolgens zoomen we in

op de situatie in Harlingen. We schetsen een eerste contour van hoe het fonds in Harlingen eruit zou kunnen zien. Die contour is een concept, nog meer gesprekken in Harlingen moeten meer kleur gaan geven om te komen tot een volledig voorstel.

We sluiten af met een overzicht van vervolgstappen. In die vervolgroute is een belangrijke rol weggelegd voor de politiek. Het besluit om te komen tot een fonds wordt uiteindelijk in de gemeenteraad genomen. De komst van het fonds zal moeten worden meegenomen in het ozb tarievenbesluit (het niet-woningen tarief) dat altijd aan het einde van het jaar wordt genomen. Er wordt gewerkt aan een voorstel dat rijp is voor politieke besluitvorming. Dat zou betekenen dat een Ondernemersfonds Harlingen per 1 januari 2024 actief kan zijn.

Nog een laatste algemene opmerking. Harlingen heeft de reputatie van een 'knuffelstad'. Een rijke geschiedenis als een van de Friese elf steden, een prachtige binnenstad, een mooi waddenlandschap, de veerboten naar de eilanden. Die knuffelreputatie is maar een deel van het verhaal. Harlingen is ook zee- en industriehaven en heeft te schakelen met alles wat op de zeevaart en industrie afkomt, van ondermijning tot energietransitie. Recent kwamen de kleine zeehavens in het nieuws als alternatieven voor drugstransporten die in de grote havens steeds vaker tegen de lamp lopen.

En Harlingen is een centrum met regionale voorzieningen voor onderwijs en zorg, en heeft met alle discussies over publieke dienstverlening te maken. Een kleine grote stad, kortom. De kunst is een instrument te ontwikkelen dat recht doet aan die veelzijdigheid en de ondernemers toe te rusten om die veelheid van belangen op te pakken.

Inhoudsopgave

1. Wat is een Ondernemersfonds?	5
1.1 Opkomst en groei van Ondernemersfondsen	5
1.2 Hoe werkt een Ondernemersfonds?	5
1.3 Bestedingen vanuit een Ondernemersfonds	7
1.4 De positie van non-profit in een fonds.....	9
2. Contouren van een Ondernemersfonds Harlingen	11
2.1 Opbouw van het fonds	11
2.2 Overwegingen bij tariefkeuze	12
2.3 Kosten en opbrengsten	13
2.4 Governance	14
2.5 Evaluatie	17
2.6 Meer dan een potje met geld.....	17
3. Route naar het fonds	19
4. Q&A.....	20

1. Wat is een Ondernemersfonds?

1.1 Opkomst en groei van Ondernemersfondsen

Bedrijven staan in concurrentie met elkaar, maar hebben tevens veel baat bij goede samenwerking op lokaal niveau. In veel lokale ondernemerskringen in Nederland wordt al heel lang gesproken over het creëren van een gezamenlijk investeringsbudget. Voor promotie, veiligheid, kennisuitwisseling, infrastructuur, een uitnodigende openbare ruimte, leegstandsbestrijding, belangenbehartiging en tal van andere zaken. In georganiseerd verband nemen ondernemers al vaak hun verantwoordelijkheid door te investeren in het lokale vestigingsklimaat. De deelname aan dit soort verbanden is echter vrijwillig. Een substantiële groep ondernemers betaalt niet mee aan collectieve zaken, soms tot ergernis van de georganiseerden.

Vrijblijvende arrangementen bieden steeds minder houvast in het nemen van een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het steeds weer rondgaan met 'de collectezak' kost veel energie en heeft vaak beperkt resultaat. Er is te weinig basis om goede, langjarige plannen te maken die kunnen bijdragen aan het vestigingsklimaat.

De opkomst van ondernemersfondsen heeft aan die vrijblijvendheid op veel plekken een einde gemaakt. Leiden was in 2005 de eerste stad met een ondernemersfonds. Een gemeentebrede structuur, gevoed via een opslag op de ozb voor niet-woningen. Dat heeft inmiddels veel navolging gevonden. Het 'Leidse signaal' maakte eveneens de weg vrij voor de opkomst van gebiedsfondsen. De aloude reclamebelasting kreeg een tweede leven als heffingsinstrument voor fondsvorming, meestal in binnensteden. De Rijksoverheid ontwierp de wettelijke regeling BIZ, een gebiedsbudget met bestedingsmogelijkheden in het verlengde van gemeentelijke taken.

Inmiddels zijn er circa veertig gemeentebrede ozb-fondsen op veel verschillende plekken in het land, waaronder ook vijf in Friesland: Leeuwarden (sinds 2009), Heerenveen (2015), Súdwest-Fryslân (2016), Terschelling (2017) en Schiermonnikoog (2012).

Afbeelding 1. Overzicht gemeentebrede Ondernemersfondsen in Nederland

1.2 Hoe werkt een Ondernemersfonds?

Een Ondernemersfonds is een regelvrije structuur die zich goed laat aanpassen aan lokale omstandigheden. De bestaande fondsen laten een grote variëteit zien in hun bestedingspatroon en wijze van organisatie.

Er heeft zich echter wel iets van een 'landelijke praktijk' ontwikkeld:

- Een ondernemersfonds wordt gevoed via een opslag op de ozb voor niet-woningen. In de praktijk meestal een bedrag tussen de **€ 60 en € 90 per € 100.000 woz-waarde**. De meeropbrengst van deze verhoging wordt één op één overgedragen aan een op te richten Stichting Ondernemersfonds.
- **Alle gebruikers en eigenaren van een niet-woning betalen mee**. Dat betekent niet alleen de winkels, kantoren, horecagelegenheden en bedrijfspanden, maar ook onderwijsgebouwen, praktijkruimtes, ziekenhuizen, agrarische panden, sportkantines, musea en cultuurpodia. De participatie van non-profit partijen wordt in de bestaande fondsen als een verworvenheid ervaren. Het leidt tot meer onderlinge samenwerking, succesvolle gezamenlijke projecten, betere netwerkvorming en meer kennisuitwisseling (even verderop zoomen we in op de positie van non-profit organisaties in een ondernemersfonds).
- De **bestedingen** vanuit het fonds zijn geheel vrij, alles wat ondernemers aanmerken als hun gezamenlijk belang komt voor financiering in aanmerking. Van sfeerverlichting en promotie in de winkelgebieden, van beveiliging op de bedrijventerreinen en kantorenparken tot aan 'open dagen' en stagebeleid voor het onderwijs. Enige voorwaarde is dat er collectief over wordt besloten, vaak via het bekende verenigingsverband. Er kan bovendien **gespaard** worden binnen het fonds, er geldt geen bestedingsdwang. In de praktijk wordt er de eerste jaren juist veel gespaard binnen een fonds.
- De **ondernemers gaan zelf over de gewenste aansturing van het budget**. In de meeste fondsen wordt er gekozen om via een **trekkingsrechtensystematiek** een groot deel van het geld weer beschikbaar te stellen aan de gebieden en/ of sectoren waar het wordt opgebracht. Ieder winkelcentrum en bedrijventerrein beschikt daarmee over een budget dat in verhouding staat tot de eigen inleg in het fonds.
- Op steeds meer plekken worden uit het fonds ook **gemeentebrede** budgetten belegd voor **gebiedsoverstijgende activiteiten**. Het is een leereffect van vroege fondsen als Leiden en Utrecht. Als al het geld is toebedeeld aan gebieden en sectoren, blijft er geen budget meer over voor het aanjagen van activiteiten die in het belang zijn van de gehele lokale economie. Veel bestaande fondsen ruimen alsnog ruimte in voor gemeentebreed: in Groningen, Delft, Leiden en Leeuwarden gaat het om 20 tot 25% van het fonds. En er zijn nieuwkomers die het grootste deel van het fonds laten omgaan in een gemeentebreed aandeel: Waddinxveen (60%), Westerveld (80%), Hardinxveld-Giessendam, Sliedrecht en Terschelling (allen 100%). Ook in die gemeenten worden vooral gebiedsgerichte projecten gefinancierd, maar daartoe wordt aan een gemeentebrede tafel besloten. Dat voegt extra kennis en dynamiek toe.

Een andere wijze om meer slagkracht aan het fonds toe te voegen is door te werken met slechts enkele, maar zeer professioneel en slagvaardige trekkingsrechten. De middelgrote stad Helmond heeft drie trekkingsrechten: centrum, bedrijventerreinen en wijkwinkelmanagement (inclusief non-profit). Die indeling in drie blijkt veel dynamiek en samenwerking los te maken. Ze hebben het voordeel van de schaal en zitten ook in de haarvaten van de stad. En als er zich alsnog een gemeentebreed project voordoet is het snel schakelen.

- Ondernemersfondsen die een jaarbudget hebben van meer dan € 200.000 - en veruit de meeste fondsen vallen onder die categorie - werken vrijwel allemaal met een vorm van **professionele capaciteit**. Een fondsmanager die in dienst staat van ondernemers: plannen aanjaagt, ideeën uitschrijft en verder brengt, contacten onderhoudt met gemeente en externen, op zoek gaat naar cofinanciering en functioneert als verbindende factor tussen alle gebruikers van het fonds.

- Met de gemeente worden afspraken gemaakt over **non-interventie**: er komt geen gemeentelijke beïnvloeding op bestedingen. En over **non-substitutie**: er vindt geen afwenteling van publieke (onderhouds-)taken op het fonds plaats. Aan het einde van het jaar wordt rekening en verantwoording afgelegd over de wijze van besteding. Het blijft formeel immers publiek geld.
- Per ministeriële regeling zijn alle ondernemersfondsen **btw-plichtig** verklaard. De opbrengst betreft dus een netto te besteden bedrag. Enige uitzondering is het aandeel dat door de non-profit wordt opgebracht, zij kunnen de btw immers doorgaans ook niet in aftrek nemen.
- Het fonds is in eerste instantie vaak een **experiment**, meestal met een looptijd van vijf jaar. Na die vijf jaar wordt er geëvalueerd, met aandacht voor vragen zoals; heeft het fonds geleid tot een aanmerkelijke verbetering van de organisatiegraad, wat voor projecten zijn er geïnitieerd, willen de ondernemers door met het fonds? De meeste fondsen hebben deze experimentele fase succesvol doorlopen. De ondernemersfondsen hebben zich bewezen als stabiele en gewaardeerde partners in de lokaal economische omgeving. Vrijwel allemaal bestaan ze nog.
- Een Ondernemersfonds komt tot stand op basis van een '**principeakkoord**' tussen **gemeenteraad en ondernemers**. Anders dan bij een BIZ is er geen sprake van een wettelijk format; er is ruimte voor lokale afwegingen en verbijzonderingen. Bij de afspraken met de gemeente hoort dat de gemeente(raad) zich niet bemoeit met de inrichting en bestedingen van het fonds. Natuurlijk is er wel degelijk een minimale bemoeienis: het fonds dient zich te houden aan algemene normen voor gesubsidieerde instellingen die met publiek geld werken, zoals het overleggen van jaarstukken en het blijven binnen de grenzen van de wet. Maar het inhoudelijk debat hoort geheel bij de ondernemers te liggen.
- In sommige gemeenten met een fonds heeft het de gemeente moeite gekost om aan die **non-interventie** te wennen. Maar de spelregel is wel overal geaccepteerd geraakt. Het rendement van een ondernemersorganisatie die eigen keuzes kan maken en zich in vrijheid kan organiseren is voor een gemeentebestuur op den duur veel groter dan dat beetje zeggenschap over een beperkt geldbedrag waar het in eerste instantie om ging. Juist door het fonds los te laten kan dynamiek ontstaan en krijgt de gemeente te maken met goed georganiseerd ondernemerschap. Dat kan wel eens botsen met tegengestelde belangen. Veel vaker zien we echter dat ondernemers en gemeente met de komst van een fonds meer nauwgezet met elkaar optrekken en de krachten bundelen om de lokale economie een impuls te geven.
- Het is overigens omgekeerd ook even wennen. Veel ondernemers hebben de gewoonte om hun probleem steeds te definiëren in relatie tot de overheid. Dat er een **vrije ruimte komt voor gezamenlijk ondernemerschap**, met geld maar zonder regels, kost vaak tijd om te ontdekken. In het begin van een fonds vragen tal van verenigingen wat de voorschriften zijn waar ze zich aan moeten houden. De kunst voor het bestuur van het fonds is natuurlijk om zo regelarm mogelijk op te trekken en de vrijheid om iets op poten te zetten zo maximaal mogelijk te houden.

1.3 Bestedingen vanuit een Ondernemersfonds

De bestedingen vanuit een Ondernemersfonds zijn als aangegeven in principe geheel vrij. De praktijk laat een ontwikkeling zien in het bestedingspatroon vanuit ondernemersfondsen. De **eerste jaren** worden veelal gebruikt om de 'acute noden' op te lossen: voorzieningen en activiteiten die op de plank

liggen maar voorheen niet of slechts gedeeltelijk konden worden opgepakt: goede sfeerverlichting en aankleding van winkelgebieden, KVO, parkmanagement op bedrijventerreinen, publieksevenementen.

Na enige jaren komen er nieuwe bestedingen in zicht. De basis is dan op orde en er kan worden toegewerkt naar **meer lange termijnplannen en eigen visieontwikkeling**: een jaarlijks terugkerende winterfair met ijsbaan, kortingsacties en arrangementen, leegstandsbestrijding, collectieve inkoop(korting), glasvezelaanleg, sectorale acties voor personeelswerving.

Weer een generatie verder gaan fondsen **investeren** in kennis & kunde, zelfbeheer van terreinen en winkelgebieden, klimaat- en energemaatregelen, infrastructuur, onderzoek en grote projecten.

Deze drie generaties bestedingen zijn gebaseerd op het bestedingspatroon van de ruim twintig al langer bestaande fondsen. In onderstaand overzicht maken we daarbij onderscheid naar een aantal gangbare gebieden/sectoren die actief zijn binnen een Ondernemersfonds.

	Eerste generatie	Tweede generatie	Derde generatie
Winkelcentra/ dorpskernen/ binnensteden	<ul style="list-style-type: none"> • Sinterklaasintocht • Sfeerverlichting • Promotie/ folders • Braderieën, voorjaarsmarkten • Keurmerk Veilig Ondernemen • Collectieve presentie op internet 	<ul style="list-style-type: none"> • Grote evenementen • Evenementenkalender • 'Stadspas' met kortingsacties • Leegstandsbestrijding • Bezoekerspakketten met horeca, cultuur ontwikkelen 	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis & kunde bijeenkomsten (o.a. internetmarketing) • Poolen van personeel • Pilots 'zelfbeheer' • Lange termijnvisie op kern/winkelgebied • Digitale winkelstraat
Bedrijventerreinen en kantorenparken	<ul style="list-style-type: none"> • Parkmanagement (schoon, heel veilig) • Camerabewaking en surveillance • Extra maaien, strooien • KVO inclusief schouwrondes 	<ul style="list-style-type: none"> • Glasvezel • Collectieve energie inkoop • Collectiviteitskorting organiseren (verzekeringen, bhv-cursussen, etc.) • Zelfregie over groenbeheer • Leegstandsbestrijding 	<ul style="list-style-type: none"> • Duurzaamheid/ klimaatneutraliteit • Koude-warmte opslag • Benutten restwarmte en -stoffen • Cofinanciering infrastructuur oplossingen • Contra-expertise bij ruimtelijke plannen
Agrarisch	<ul style="list-style-type: none"> • Publieksactiviteiten (Kom in de Kas, e.d.) • Extra maaien/snoeien weg- en slootkanten 	<ul style="list-style-type: none"> • Lokale belangenbehartiging • Glasvezel, collectieve waterzuivering • Netwerkevenementen, bedrijfsbezoeken 	<ul style="list-style-type: none"> • Aantrekken onderzoeksgeld • Collectieve waterzuivering, leveren restwarmte • Cofinanciering infrastructuur oplossingen
Non-profit	<ul style="list-style-type: none"> • Cultuur en sportevenementen • Rolstoel-, dementievriendelijke gemeente-projecten • Events voor bewoners zorglocaties 	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijfsbezoeken • Organisatie techniekdagen/ dag van de zorg • Collectieve inkoop cursussen (bhv, sociale hygiëne) 	<ul style="list-style-type: none"> • Collectieve werving personeel in tekortsectoren (techniek, zorg, onderwijs) • Gezondheid projecten op werkvloer (met lokale bedrijfsleven)

Voor het havengebied van Harlingen kunnen weer hele specifieke bestedingen in beeld komen. Aan de ene kant zijn er de bekende terreinbelangen die ook voor de haven van toepassing zijn: goede beveiliging, adequaat onderhoud van het terrein, bewegwijzering, bereikbaarheid, parkeren, groenvoorzieningen, aantrekkelijkheid van omgeving (voor werknemers, klanten). Voor de haven komen daar bijzondere belangen bij. We noemden in de inleiding al het punt van de ondermijning. Zeehavens zijn gevoelig voor criminele en ondermijnende activiteiten. En een extra alertheid in de grote havens (Rotterdam, Antwerpen) voor drugscriminaliteit kan leiden tot een waterbedeffect met nieuwe belangstelling vanuit ongewenste hoek voor de kleine en middelgrote havens. En dan zijn er de extra veiligheidseisen waar bedrijven in de haven aan hebben te voldoen. Na 9-11 hebben de Amerikanen de teugels aangehaald op het gebied van nationale veiligheid. Dat uit zich in steeds strakkere veiligheidsprotocollen voor de scheepswereld en de luchtvaart, en bijbehorende certificaten die voor de bedrijven noodzakelijk zijn om in de sector te kunnen opereren. Nu moeten de bedrijven alle certificaten en expertise zelf in huis halen om schepen te mogen verwelkomen. De suggesties is gedaan om te onderzoeken of er kan worden gewerkt met één aanmeldkantoor waar alle bedrijven bij zijn aangesloten. Dat zou een efficiencywinst en verlichting van papierwerk betekenen voor heel veel bedrijven. Met het fonds zou een eerste stap hierin kunnen worden gezet.

1.4 De positie van non-profit in een fonds

Tot slot nog een aantal opmerkingen over de **positie van non-profit organisaties** in een Ondernemersfonds. In diverse fondsen zijn de niet-commerciële partijen voorlopers als het aankomt op fondsvorming. Onderwijs, zorg-, sport-, cultuur- en buurtorganisaties zijn voor hun eigen bedrijfsvoering vaak al actief op zoek naar contacten met het lokale bedrijfsleven. Ten eerste omdat zij eveneens baat hebben bij een schone, aantrekkelijke, bereikbare en veilige omgeving. Daarnaast zijn er nog meer specifieke motivaties. Scholen willen afspraken maken over stagebeleid en bedrijfsbezoeken. Sportclubs en cultuurorganisaties zoeken naar organisatie van events, sponsordeals en aanbod van combinatiepakketten. Zorginstellingen zijn weer gebaat bij promotieactiviteiten voor personeelswerving en dienstverlening aan cliënten (events voor bewoners van zorglocaties, boodschappenservice, bankjes van zorgplek naar centrum, et cetera).

Het gaat vaak om heel zichtbare activiteiten. Een paar voorbeelden van elders:

- Het **Helmondse ORO**, een intramurale instelling voor verstandelijk beperkte mensen, organiseert samen met lokale wijkwinkeliers een jaarlijkse kerstmarkt voor de eigen cliënten, met leerlingen van het stedelijke mbo als gastheer
- In **Utrecht** worden diverse muziekfestivals e.a. culturele optredens met lokale (amateur)gezelschappen en/of studenten, georganiseerd in samenspraak met horeca en omliggende bedrijven, ook (gratis) klassieke concerten voor cliënten van zorginstellingen vinden er plaats
- In onder meer **Lisse** worden sportevenementen voor basisschoolleerlingen georganiseerd, in samenwerking met lokale sportclubs.

Meer abstract, maar minstens zo belangrijk, is het investeren in organiserend vermogen.

- In **Heerenveen** werken sport-, onderwijs- en zorgorganisaties samen in het verband Heerenveen Vitaal. Met behulp van fondsgelden worden activiteiten opgezet die ertoe bijdragen dat zoveel mogelijk inwoners meer bewegen, met een bijzondere focus op kinderen en jongeren. Zo zijn er

'mega sportdagen' georganiseerd, is er een project voor schoolschaatsen geïnitieerd. In de citymarketing profileert Heerenveen zich ook als Sportstad onder de slogan "Heerenveen, 'n Gouden Plak". De marketing wordt financieel gedragen door zowel ondernemers, de deelnemers aan Heerenveen Vitaal en cofinanciering vanuit de gemeente.

- Het fonds in **Súdwest-Fryslân** is één van de aanjagers van het Technolab SWF. Een organisatie die zich sinds 2019 inzet om zoveel mogelijk jongeren op laagdrempelige en leuke wijze kennis te laten maken met techniek. Vanuit de wetenschap dat het technisch tekort groot is, dat ieder talent welkom is en dat de keuze voor techniek vaak al op jonge leeftijd wordt gemaakt. Met het programma wil de organisatie laten zien dat techniek niet 'vies' maar innovatief, uitdagend en leuk is. Alle basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs zijn partner in het project, en een groot netwerk aan bedrijven ondersteunen het programma.

2. Contouren van een Ondernemersfonds Harlingen

We verkennen in dit hoofdstuk hoe het ondernemersfonds in Harlingen eruit kan komen te zien. Het gaat om een schets, gebaseerd op landelijke praktijk en de signalen die we in Harlingen van ondernemers hebben gekregen. Na de besluitvorming kan het startdocument van het fonds nog meer vorm krijgen.

2.1 Opbouw van het fonds

Het organiseren van het fonds is een kwestie van lokaal maatwerk. Lokale ambities en wensen zijn leidend bij de invulling. Dat maakt dat er veelkleurige verschillen zijn tussen al de bestaande fondsen. Zo zijn er gemeenten waar ondernemers kiezen voor veel trekkingsrechten, een eigen werkbudget voor ieder gebied en/of sector. Utrecht heeft ruim zeventig trekkingsrechten, Leeuwarden heeft er 35 en zelfs het niet al te grote Zwijndrecht heeft er 21. Andere fondsen kiezen juist voor minder maar wel meer professionele trekkingsrechten. Helmond heeft drie grote budgetbeheerders: het centrum, de bedrijventerreinen en de wijkwinkelcentra. En ook de stad Groningen doet het op die manier met slechts zes clusters. Andere fondsen hebben geen enkel trekkingsrecht, alle plannen worden geïnitieerd vanuit een gemeentebrede tafel (Hardinxveld-Giessendam, Terschelling, Sliedrecht).

Vaak worden trekkingsrechten toebedeeld aan verbanden die er al zijn. Dat is handig voor een snelle start, omdat er al een structuur ligt waarbinnen leden plannen aan zouden kunnen dragen. Maar ook het toedelen van een trekkingsrecht aan een gebied wat zich nog niet georganiseerd heeft, kan een goed idee zijn om daar nieuwe dynamiek en betere samenwerking aan te jagen. Uiteindelijk moet iedere betaler van ozb niet-woning zich kunnen mengen in de discussie over de bestedingen of een plan kunnen indienen. Het advies is om de trekkingsrechten ook weer niet te klein te maken. De ervaring leert dat het opdelen van het gehele budget in kleine clusters en gebieden te weinig creativiteit oproept en ten koste gaat van efficiëntie.

Zoals eerder gesteld hebben veel nieuwe fondsen naast trekkingsrechten ook een gemeentebreed aandeel. Er zijn vele belangen die niet gebieds- of sector-gebonden zijn en die juist gebaat zijn bij een overkoepelende aanpak. De aansturing van 'gemeentebreed' kan gebeuren door een gezamenlijke vertegenwoordiging van de andere gebieden.

Harlingen is een vrij kleine gemeente met voornamelijk drie soorten bedrijvigheid: industrie, klantgerichte bedrijvigheid (horeca, winkels en recreatie) en non-profit. De industrie is geclusterd op vier terreinen: Industriehaven, Oostpoort, Hermes en de Koningsbuurt. De rest van de bedrijven en ondernemingen bevinden zich grotendeels in het centrum van Harlingen en deels verspreid over de andere wijken en de dorpen Wijaldum en Midlum. Uit de gesprekken die we in Harlingen hebben gevoerd blijkt dat er veel waarde wordt gehecht aan een vitale binnenstad, maar dat de bedrijventerreinen ook opgaven en uitdagingen van een ander kaliber hebben. Voor een gemeentebreed aandeel blijkt in Harlingen vooralsnog beperkter animo. Niet omdat die gezamenlijke belangen ontbreken. De terreinen benoemen expliciet dat ze een gezamenlijk belang zien in een goed aanbod aan aansprekende evenementen die Harlingen op de kaart zetten, goede stadsmarketing, een vitale binnenstad en vitale wijken en dorpen. Het is niet denkbeeldig dat een deel van de opbrengsten van de terreinen ook hiervoor worden aangewend. De wens is echter wel om daar zelf de regie over te

kunnen voeren, zoals dat bijvoorbeeld ook in Súdwest en Heerenveen gebeurt. Ook daar dragen bedrijven bij aan gemeentebrede belangen (marketing, evenementen, steun aan maatschappelijke initiatieven) maar behouden ze de keuze om te beoordelen 'hoeveel' en naar welk project.

Gelet op de huidige organisatiegraad, de omvang van het fonds en de verschillende belangen, kunnen we ons de volgende indeling voorstellen:

- Een trekkingsrecht voor de **bedrijventerreinen**. Gezamenlijk of opgesplitst per terrein:
 - Een budget voor de **Industriehaven**. De aansturing hiervan kan opgepakt worden door de Harlingen Seaport Business Association.
 - Een budget voor industrieterrein **Oostpoort**, waarvoor de plannen vanuit de Ondernemersvereniging daar komen.
 - Een gezamenlijk budget voor de industrieterreinen **Hermes en de Koningsbuurt**. Er zijn signalen dat zij de ambitie hebben om een intensievere samenwerking aan te gaan. Een gezamenlijk budget kan hierbij helpen. Vanuit deze terreinen zal er dan een vereniging of stichting moeten worden opgericht om het budget te beheren.

- Een trekkingsrecht voor de **overige ondernemers in Harlingen**. Dit kan worden aangestuurd door Ondernemend Harlingen. Daarbij kan er rekening gehouden worden met de volgende belangen:
 - Het stadsbrede belang voor marketing en aansprekende activiteiten die Harlingen op de kaart zetten
 - Het belang van een vitale en sfeervolle binnenstad, en organiseren van activiteiten die specifiek gericht zijn op ondernemers in de binnenstad
 - Specifieke gebiedsbelangen in de wijken, Midlum, Wijnaldum en het buitengebied. En sectorale initiatieven vanuit non-profit (zorg, onderwijs, sport, cultuur) en de landbouw.

Een opmerking bij het laatste punt: Ondernemend Harlingen is er voor alle ondernemers in Harlingen. Het zwaartepunt van de activiteiten heeft in de afgelopen periode vooral in de binnenstad gelegen. Dat is ook verklaarbaar, de binnenstad heeft een belangrijke uitstraling voor de hele gemeente en er zijn acute noden die vragen om een investering (promotie, sfeer, evenementen). Met de komst van het fonds krijgt Ondernemend Harlingen meer participanten en een ruimere jas om dat werk met meer elan op te pakken. Daar hoort ook een grotere verantwoordelijkheid bij. Ook ondernemers en maatschappelijke organisaties buiten de binnenstad moeten hun belang kunnen inbrengen, plannen kunnen indienen en meepraten over de bestedingen.

2.2 Overwegingen bij tariefkeuze

Een belangrijke vraag is natuurlijk die naar de omvang van het fonds. Die omvang hangt direct samen met de meeropbrengst van de ozb voor niet-woningen.

Een ondernemersfonds werkt in dit opzicht anders dan een BIZ. In de BIZ is het noodzakelijk om een gedetailleerd werkplan voor een periode van vijf jaar te hebben, waar een begroting op wordt gebaseerd. De BIZ-heffing wordt weer op die begroting gebaseerd. Dat maakt de BIZ geschikt voor een goed te begroten investering, bijvoorbeeld een camerasysteem.

Een ondernemersfonds werkt niet met een begroting vooraf, maar met een bestedingsbedrag. Dat bedrag moet ondernemerschap, plannen en initiatieven uitlokken. Voor een deel zullen dat initiatieven zijn die voorzien in 'acute noden', voor een ander deel zal het gaan om initiatieven die nog helemaal

niet in beeld zijn. Het had in ondernemerskringen vaak geen zin om goede plannen te maken: er was toch geen geld voor. Dat is anders met een fonds: het wordt de moeite waard om goede plannen te maken. En het gaat om een fonds: er is geen bestedingsdwang per jaar, het geld blijft gewoon in het fonds zitten en kan gespaard worden voor grotere meerjarige projecten. Die optie is des te interessanter, nu we aan de vooravond staan van verduurzaming van de bedrijventerreinen.

Bij het kiezen van een tarief moet rekening gehouden worden met de volgende punten:

- Er moet een inschatting zijn van de ambities. Een fonds dat alleen bestaande initiatieven beter financieel wil funderen, komt op een ander bedrag uit dan een fonds dat bedoeld is om het ondernemingsklimaat in de hele gemeente een stimulans te geven. We schatten de ambities voor Harlingen in als meer dan minimaal.
- De individuele draaglast moet overzichtelijk blijven; de komst van een fonds hoort niet te leiden tot een merkbare aanpassing van de algehele kostenstructuur van een individueel bedrijf. Anders gezegd, het fonds zal geen schuldenposities of faillissementen in de hand werken (daarmee zou het uiteraard zijn doel voorbijschieten)
- Er moet wel sprake zijn van een substantiële opbrengst voor het collectief, zodat er voor een reeks van jaren duidelijkheid is en echt plannen voor de langere termijn kunnen worden gemaakt
- In het geval van de vervanging van een reclamebelasting of een andere inkomstenstructuur, moeten de gebieden die hiermee werken er niet op achteruitgaan.

Binnen de meeste startende Ondernemersfondsen wordt gerekend met een bijdrage tussen de €60 en €90 per € 100.000 woz-waarde, te verdelen over de gebruikelijke ozb niet-woning verdeelsleutel. In Harlingen: eigenaar (57%) en gebruiker (43%) van het pand.

Het vierde uitgangspunt is voor Harlingen op dit moment niet aan de orde. Er is alleen sprake van een contributie bij vrijwillige deelname aan één van de collectieven. Er is wel eerder een reclamebelasting geweest – op dit moment financiert de gemeente tijdelijk de weggevalen inkomsten. Het staat de verenigingen vrij hun vrijwillige bijdragen te verlagen bij de komst van een Ondernemersfonds. In dat geval moet het fonds wel genoeg opleveren om de inkomsten hieruit te vervangen, zodat bestaande werkzaamheden kunnen doorlopen en idealiter uitgebreid kunnen worden.

Uit ervaring met de langer bestaande fondsen blijkt dat een tarief binnen de voorgestelde marge het beste werkt. Fondsen die ooit gestart zijn met een lagere bijdrage lopen vaker aan tegen het hebben van te weinig geld wanneer de plannen eenmaal op gang zijn gekomen. Op basis van bovenstaande overwegingen, stellen we in Harlingen een tarief voor van **€ 80 per € 100.000 woz-waarde**.

2.3 Kosten en opbrengsten

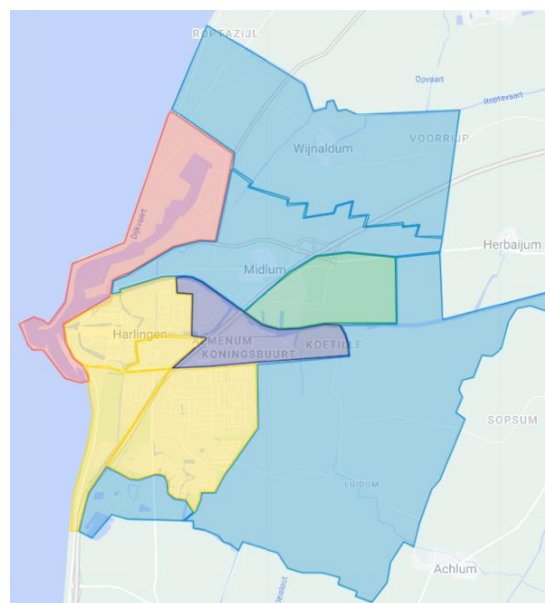
Om een idee te krijgen van wat een Ondernemersfonds een individuele ondernemer zal kosten, hieronder een voorbeeldberekening voor een pand van € 300.000, € 700.000 en € 1.200.000.

Tabel 1. Jaarlijkse bijdrage bedrijfspand met verschillende woz-waardes

	Bij woz-waarde van € 300.000	Bij € 700.000	Bij € 1.200.000
Gebruiker	€ 103	€ 241	€ 413
Eigenaar	€ 137	€ 319	€ 547
Eigenaar + Gebruiker	€ 240	€ 560	€ 960

Op basis van het meest actuele woz-bestand kunnen we bekijken hoeveel er in totaal in Harlingen, en per cluster opgebracht kan worden. Bij een tarief van **€ 80 per ton woz-waarde** komen we uit op een totaal fonds van ongeveer **€ 316.000 per jaar**.

In onderstaande tabel is te zien hoe dit verdeeld zou worden over de voorgestelde clusters. Over de verdeling van het budget van de ondernemers buiten de bedrijventerreinen moeten nog afspraken gemaakt worden. Het voorstel is om bijvoorbeeld 2/3 aan de binnenstad en wijk economie van Harlingen (geel op onderstaande kaart) te besteden en 1/3 gereserveerd te houden voor projectaanvragen uit andere gebieden (blauw op de kaart).

Dit is op basis van wat er per cluster opgebracht wordt, met een reservering van 10% 'centrale kosten', waaruit zowel algemene organisatiekosten (bv. secretariaat en professionalisering) als (onverwachte) gebiedsoverstijgende kosten kunnen worden betaald.

Tabel 2. Overzicht opbrengsten per cluster bij een heffing van € 80 per ton woz-waarde

Cluster	Budget
Bedrijventerreinen	€ 151.900
Industriehaven	€ 71.600
Oostpoort	€ 31.100
Hermes + Koningsbuurt	€ 49.200
Harlingen binnenstad + wijk economie + non-profit	€ 132.700
Centrale kosten	€ 31.600
Totaal	€ 316.200

2.4 Governance

Het inrichten van de organisatie van een fonds is een lokale zaak waar ondernemers zelf over gaan. Er bestaat niet zoiets als een algemeen toepasbare blauwdruk. Het is altijd zaak goed te kijken naar de lokale situatie en wensen van de gebruikers. Een groot fonds met grote diversiteit in vestigingsmilieus,

vergt een heel andere aanpak dan bijvoorbeeld een compacte gemeente met overzichtelijke werkgebieden. De vraag is nu hoe het 'Harlingen model' eruit dient te zien.

Een structuur bestaat meestal uit in ieder geval drie onderdelen: het stichtingsbestuur, een adviesraad en een secretariaatsfunctie.

Stichtingsbestuur

Het fonds krijgt de vorm van een stichting met een eigen bestuur. Het wordt een geheel onafhankelijke rechtspersoon, die los staat van de ondernemersverenigingen, van de gemeente of van welke 'gevestigde' partij ook maar.

De meeste fondsen kiezen voor een onafhankelijk bestuur waar geen bestuursleden van de gebiedscollectieven in plaats nemen. De achtergrond van die gedachte is dat het fonds niet 'aan politiek' doet en een zakelijk-neutrale financier is van ondernemersbelangen. De bestuursleden moeten uiteraard wel binding hebben met Harlingen en het lokale bedrijfsleven. Het is zoeken naar een betrokken, professionele ploeg mensen met hart voor Harlingen en kennis van de lokale economie. De huidige initiatiefgroep van ondernemers kan met een voorzet voor een eerste bestuur voor het Ondernemersfonds komen. In latere jaren vult het bestuur zichzelf aan.

We hebben het in eerste instantie om een oprichtingsbestuur. De personen in dat bestuur moeten bereid en in staat zijn om te pionieren in een opbouwfase. Het gaat uiteindelijk om een 'startup' in samenwerking. Na de pioniersperiode komt het Ondernemersfonds wat meer in een beheersfase, dan zijn er mogelijk weer andere mensen nodig. Aan kandidaten voor het oprichtingsbestuur zal dus in eerste instantie een projectmatige betrokkenheid voor een overzichtelijke periode worden gevraagd. Het zal gaan om mensen die:

- Pleitbezorger van samenwerking tussen ondernemers willen zijn
- Creativiteit en ondernemerschap meebrengen
- Het gebied goed kennen en het gesprek met ondernemers kunnen starten
- Bereid zijn om te werken binnen de methodes, visies en afspraken uit dit rapport.

Er wordt bij de start van een Ondernemersfonds vaak gevraagd naar administratieve of zelfs juridische deskundigheid. Maar dat is niet de eerste behoefte. Het regelkader van een Ondernemersfonds is uiteindelijk vrij simpel en de administratie is nogal 'basic'. Het gaat vooral om ondernemerschap en gezag.

De meeste bestuursleden in andere fondsen verrichten hun werkzaamheden 'om niet' – of hoogstens een vrijwilligersvergoeding – zoals vaak ook de gewoonte is van bestuurders van ondernemersverenigingen.

Na verloop van de pioniersfase, heeft het bestuur in de kern nog twee taken:

- Toezien op de rechtmatigheid van bestedingsvoorstellen (is er genoeg geld en is er op transparante wijze tot de besteding besloten), administratief verwerken, verantwoording afleggen aan de gemeente.
- Ondersteunen, bemiddelen, informatievoorziening, werken aan resterende 'witte vlekken'.

Adviesraad

In de meeste Ondernemersfondsen functioneert een 'adviesraad', waarin de gebruikers van het fonds verzameld zijn. Concreet: vertegenwoordigers van de trekkingsgerechtigden.

De adviesraad heeft weinig bevoegdheden. Dat zou meer regels vergen dan past in de cultuur van het fonds. Het uitgangspunt is wel dat het bestuur van het fonds terdege rekening houdt met de gevoelens en de opinies zoals geuit in de adviesraad. Op cruciale punten zoals veranderingen (ook kleinere) in de trekkingsrechtensystematiek zal een negatief sentiment van de adviesraad in de praktijk een dwingend feit zijn.

De adviesraad heeft twee echte bevoegdheden, maar die zijn direct belangrijk.

1. Het kan het voltallige bestuur van het fonds ontslaan bij aantoonbaar disfunctioneren. Op deze wijze wordt voorkomen dat het fonds al te veel bij de ondernemers 'wegloopt'. Er zijn geen praktijkvoorbeelden bekend van actieve toepassing van deze bevoegdheid bij andere fondsen. Onder normale omstandigheden is het in zijn geheel niet nodig, laten we er vanuit gaan dat het in Harlingen ook niet zo ver zal komen.
2. De adviesraad besluit over de bestedingen vanuit het gemeentebrede aandeel, als dat er is. Dat is voor nu in Harlingen niet aan de orde.

De adviesraad heeft verder twee aanvullende taken:

- 'Terugpraten' tegen het bestuur van het fonds, bespreken van jaarrekening en verslag, hoofdlijnen van beleid.
- 'Marktplaats' voor de verenigingen, 'roadshow' van goede plannen en bestedingen en wat de verenigingen maar met elkaar willen delen, platform voor inspiratie.

Secretariaat

De meeste fondsen van enige omvang werken met een professionele ondersteuning. Het fonds is er niet voor zichzelf, maar staat in dienst van de ondernemersverenigingen. Daar hoort een sobere bedrijfsvoering bij. Toch zijn er redenen om geld uit te trekken voor een professioneel beheer:

- Het gaat om publiek geld, waar verantwoording over moet worden afgelegd. Rekening, verantwoording en accountantsverklaring moeten kloppen.
- De ervaring is dat een fonds groter dan 200.000 euro niet meer met alleen vrijwilligers te beheren valt. De risico's worden te groot.
- Er moet een goed administratief aanbod worden gedaan aan de verenigingen, zeker de kleinere trekkingsgerechtigde moeten worden 'ontzorgd' door de beheerslast bij het fonds te leggen. De beheerskosten moeten door de verenigingen ervaren worden als de prijs voor goede dienstverlening. Daar hoort zeker ook de zorg bij dat over alle daarvoor in aanmerking komende uitgaven uit het fonds de btw teruggevorderd wordt.
- Zeker in de opbouwfase van het fonds is capaciteit nodig om zaken te organiseren en verenigingen te helpen.

De vuistregel bij de bestaande fondsen is dat in totaal circa 6-7% van de fondsomvang gereserveerd wordt voor algemene beheerskosten: secretariaat/fondsmanagement, jaarrekening met accountantscontrole, website, verzekeringen, boekhoudpakket en aanhouden van een kleine weerstandsreserve. Sommige fondsen weten de centrale beheerskosten te drukken door meer aan de gebieden/sectoren over te laten. Zo volstaat het fonds in Meppel met een totale overhead van 3%, maar daar is veel professionele capaciteit in de gebieden actief (parkmanagement / centrummanagement). In Harlingen kan het secretariaat uit de 10% centrale kosten gefinancierd worden.

2.5 Evaluatie

Een ondernemersfonds is een 'regelvrije' financiële positie. Er zijn geen landelijke voorschriften. Een fonds moet passen bij de lokale ambities en lokale cultuur. In de ene plaats leggen ondernemers van tevoren al spelregels vast om projectaanvragen die binnen komen te behandelen. In een andere gemeente 'jaagt' het fonds zelf op innovatieve en baanbrekende projecten. Harlingen gaat daar ergens tussen in zitten, zoals het er nu uitziet. Er komen trekkingsrechten, maar daarnaast ook een innovatieruimte.

Een fonds is geen doel op zich. Het is een instrument ten dienste van de ambities en behoeften van de lokale ondernemers.

Dit zijn overwegingen om het fonds na 1 januari 2024 als een experiment vorm te geven. Er is altijd een opbouwtijd nodig, bijvoorbeeld in een periode van vijf jaar. Nadien kan in een evaluatie aan de orde komen of het fonds aan de verwachtingen voldoet, of de ambities te hoog of juist te laag zijn, of de governance goed functioneert, enzovoort.

De gewoonte is dat het om een 'zelfevaluatie' gaat. Het fonds neemt zelf het initiatief en kiest al dan niet een bureau uit voor een professionele toets. Daar wordt de gemeente bij betrokken, maar het hoort bij 'ondernemerszelfbestuur' dat het fonds zelf de regie houdt.

Wellicht overbodig te zeggen, maar toch: met alle ondernemingsvrijheid, creativiteit en participatie die deze aanpak nodig heeft, blijft het fonds formeel gewoon een gesubsidieerde instelling. Mocht ooit sprake zijn van fraude of wanbestuur, dan verschaffen subsidieverordening en Algemene Wet Bestuursrecht de gemeente voldoende recht (en zelfs plicht) om in te grijpen. In de geschiedenis van ruim 50 fondsen is dat nog nooit voorgekomen. Gelukkig maar: ondernemers kunnen heel goed verantwoordelijkheid nemen voor hun bedrijfsomgeving, zolang ze maar over een adequaat instrument beschikken.

In sommige langer bestaande fondsen is een periodieke evaluatie een goed moment om nog eens goed met elkaar te praten over waar het fonds staat en wat er nodig is. Zo blijft de dynamiek behouden.

2.6 Meer dan een potje met geld

Het Ondernemersfonds heeft zich bewezen als een goed middel om een set voorzieningen te financieren. Maar het is veel meer dan een potje geld. Het fonds werkt op veel plekken als 'smeerolie' om meer samenwerking en participatie op gang te brengen. Samenwerking tussen de bedrijven onderling. Samenwerking tussen bedrijven en maatschappelijke instellingen. En ook samenwerking tussen bedrijfsleven en de gemeente.

We hebben in de gesprekken gewezen op het succes van het Leeuwarder Fonds. Het LOF had zich opgeworpen als één van de drie hoofdsponsors van het Culturele Hoofdstad project in 2018. Dat was in eerste aanleg een flinke investering. Eén miljoen euro, nagenoeg gelijk aan het jaarbudget van het fonds. Alle partijen met trekkingsrecht hebben ingestemd met deze investering op voorspraak dat het programma ook ten goede komt aan de hele stad en omgeving. Ze hebben met 1 miljoen euro aan prikkelgeld uiteindelijk 75 miljoen euro aan publiek-private investeringen los weten te krijgen. De meerwaarde van het LOF bestond echter uit meer dan enkel de aanwezigheid van een investeringsbudget. Het is ook een knooppunt waar ondernemers en non-profit al gewend waren om samen te werken en gezamenlijke belangen konden benoemen. En het is een stabiel platform met hartelijke gespreksrelaties met gemeente en bovenregionale netwerken. Met het fonds hebben ze in Leeuwarden niet alleen een geweldige 'multiplier' in gang gezet voor het culturele programma.

Doordat het fonds in de haarvaten van de economie zit is het ook een feest geworden van, voor en door de hele stad en omgeving.

Harlingen heeft haar eigen ambities en speerpunten. Een sterk maritiem cluster, een vitale binnenstad, excellente stadsmarketing. Voor Harlingen kan bij de komst van een fonds de samenloop met de gegunde Regiodeal Noordwest-Fryslân wel eens gunstig zijn. De Regiodeal is breed van opzet en gaat niet alleen over Harlingen. Maar delen van het programma raken sterk de Harlingse ondernemersbelangen: het binden van jongeren, versterking van de maritieme sector, investeren in kennis en innovatiekracht van het mkb, ruimte voor nieuwe vormen van toerisme (zorg-, agro-), versterken relaties onderwijs en bedrijfsleven.

Het is nadrukkelijk de ambitie van de gemeente om bedrijfsleven en maatschappelijk middenveld actief bij de uitvoering te betrekken. Via het fonds zijn die partijen ook in staat om zichzelf te organiseren. Er zijn dan collectieven met financiële armslag waar 'zaken' mee kunnen worden gedaan.

De investeringen vanuit de Regiodeal en het Ondernemersfonds zijn zeer welkom. Harlingen is een mooie plek om in te wonen en te ondernemen, maar er zijn grote uitdagingen voor de toekomst. Het is de bekende 'Friese paradox', op sociale aspecten scoort de regio hoog (sociale contacten, onderling vertrouwen, tevredenheid met het leven) maar op economisch vlak blijft de regio achter.

Onderstaande tabel geeft een gemengd beeld van de economische prestaties in Harlingen.

	Harlingen	Waadhoeke	Súdwest-Fryslân	Friesland	NL gem.
Aantal banen per 100 leden beroepsbevolking	92 banen	66 banen	91 banen	89 banen	95 banen
Banengroei 2010-2022	+ 16%	+ 5%	+ 8%	+ 9%	+ 13%
Aandeel zelfstandigen in werkzame beroepsbevolking	12,5%	16%	17%	17%	16%
Aantal 15 – 34 jarigen in % bevolking	21%	22%	22%	23%	25%
Aandeel 65+ in % bevolking	26,5%	23,4%	23,7%	22,7%	20,3%
Personen zonder startkwalificatie in % beroepsbevolking	22%	21%	19%	19%	19%
Hoogopgeleiden in % beroepsbevolking	26%	25%	29%	29%	37%

De werkgelegenheid is heel behoorlijk en de economie groeit nog steeds. Maar er is reden voor actie. Het opleidingsniveau blijft achter, veel jongeren trekken weg en de vergrijzing neemt toe. Het fonds is geen panacee voor alle kwalen. Maar het helpt wel bij het aangaan van de gezamenlijke uitdagingen.

3. Route naar een Ondernemersfonds Harlingen

In Harlingen lopen het voorbereiden van de invulling van het fonds en de route naar de politieke besluitvormingen door elkaar. Dat is niet erg, veel kan namelijk na de besluitvorming nog geregeld worden. Hieronder een overzicht van de stappen die gezet zijn en nog komen om tot een werkzaam Ondernemersfonds te komen.

- *Juli-augustus*: gespreksronde langs Harlingse collectieven, ophalen van inhoud en steun
- *September*: verwerking van initiatief in startnotitie met weergave van opties
- *28 september*: bijeenkomst van collectieven (Ondernemend Harlingen, OV Oostpoort, HSBA), gesprek over aansturing en tarieven
- *Begin oktober*: verwerking van suggesties bedrijven in nieuw voorstel Ondernemersfonds
- *3 oktober*: collegebesluit
- *11 oktober*: informatieve raadsvergadering
- *15 november*: plan wordt besproken in de raadscommissie
- *16 november*: bijeenkomst met andere bijzondere deelnemers in het fonds (bedrijven in ongeorganiseerde gebieden, non-profit, landbouw) en/of met andere partijen waarvan de ondernemers dan wel gemeente aangeven dat een gesprek met hen wenselijk is.
- *Eind november*: Verdere uitwerking van het plan in samenwerking met initiatiefgroep van ondernemers.
- *29 november*: besluitvorming in de gemeenteraad
- *December/januari*: oprichting en inregeling van de stichting, opstellen convenant en statuten.

4. Q&A

Tijdens de informatieve raadsvergadering op 11 oktober zijn een aantal vragen gesteld. Een deel hiervan is hieronder, met antwoord, weergegeven.

1. *Wat is het verschil tussen een Ondernemersvereniging en een Ondernemersfonds?*

Ondernemersverenigingen zijn een vorm van samenwerking waar ondernemers bij elkaar komen om informatie uit te wisselen, belangen te delen, activiteiten te organiseren en/of investeringen te doen. Lid zijn van een ondernemersvereniging is vrijwillig. De inkomsten komen vaak vooral vanuit de contributie van de leden. Een ondernemersfonds is een middel van financiering van gezamenlijke activiteiten van ondernemers. Iedere eigenaar en/of gebruiker van een niet-woning betaalt mee. Bestaande ondernemersverenigingen kunnen gebruik maken van het fonds door goede projectvoorstellen te doen. Waar geen collectief actief is worden nieuwe verenigingen of werkstichtingen opgericht. De komst van een fonds geeft in de praktijk een impuls aan de verenigingen. Er is langjarig budget en ruimte om plannen te maken. Dat maakt het interessanter om in de vereniging actief te worden en mee te besluiten. De vereniging kan zelf besluiten of er naast het fonds nog contributie wordt geheven. Voor dat laatste kan gekozen worden als er extra voorzieningen zijn voor leden (bv. businesssevents, kennisbijeenkomsten, etc.).

2. *Betaalt de eigenaar het gebruikersdeel bij leegstand?*

Nee, bij leegstand vervalt het gebruikersdeel van de ozb. Dat geldt ook voor de bijdrage aan het fonds.

3. *Hoe worden de kosten verdeeld als er in één pand meerdere gebruikers zitten?*

Afhankelijk van de situatie. Vaak krijgen verschillende units in één pand ieder een eigen woz-waarde en aparte ozb-aanslag. Mocht dit niet zo zijn, dan is er één hoofdhuurder die het gebruikersdeel bekostigt. Vaak worden deze kosten intern alsnog naar rato verdeeld (nu al binnen de huidige ozb), maar dat is aan de ondernemers zelf.

4. *Doen zzp'ers ook mee aan het fonds?*

In principe alleen als ze een bedrijfspand in eigendom hebben of huren. Echter hebben zij natuurlijk ook vaak baat bij de komst van een ondernemersfonds en willen ze misschien ook meedoen. Het is aan het fondsbestuur en de verenigingen om hier een passende vorm voor te vinden. Het is bijvoorbeeld mogelijk om zzp'ers een contributie te laten betalen aan een vereniging.

5. *Kan het tarief nog veranderen als het te hoog of te laag blijkt te zijn?*

Het is handig om het tarief voor een aantal jaar vast te leggen. Zekerheid over de inkomsten van het fonds is nodig om lange termijnplannen te kunnen maken. Mocht bij de evaluatie na 5 jaar blijken dat er elk jaar structureel geld over of juist tekort is, kan het tarief altijd gewijzigd worden. Het geld wat al in het fonds zit, blijft gewoon van de ondernemers.

6. *Wie gaat er over de indeling van het fonds?*

De ondernemers besluiten gezamenlijk over de indeling van het fonds. De indeling zoals voorgesteld in deze notitie is afgestemd met de verschillende stakeholders die in het onderzoek zijn betrokken. Geheel vast ligt de indeling op het moment van besluitvorming nog niet. We gunnen de deelnemers aan het fonds de tijd om een passende werkwijze voor te ontwikkelen. De gemeenteraad besluit niet over de indeling van het fonds, vanuit de optiek dat het een fonds vóór en dóór ondernemers en maatschappelijke instellingen is.

7. *Zou de Maritieme Academie niet bij de Industriehaven kunnen worden ingedeeld?*

Dat is een interessante suggestie. Het is op dit moment nog niet duidelijk wat hun eigen wens daarin is. We zullen deze suggestie wel meenemen in het gesprek met hen. Overigens is de systematiek van het fonds flexibel genoeg om ook gebiedsoverschrijdend samen te werken binnen het fonds.